

Dos años después

Deux ans après, Agnès Varda, 2002

La recol·lecció com a forma de vida i d'art

Una nova espigolada

Dos años después és la segona part de *Los espigadores y la espigadora* (*Les glaneurs et la glaneuse*, 2000) de la directora belga Agnès Varda, creadora d'una de les obres cinematogràfiques més interessants del cinema europeu. Per a aquells que no hagin vist la primera part d'aquest treball documental en farem cinc cèntims: encara que no se'n coneixin els precedentse es podrà gaudir igual amb aquesta nova entrega. En aquest tipus de cinema no es tracta de tancar una història o una trama (encara que també es tanca) que hagués quedat penjada, amb la finalitat, més que res, de fer que l'espectador torni i pagui una altra entrada. Més aviat estem davant d'un nou aprofundiment en el que podríem anomenar, amb permís d'Unamuno, la *intrahistòria* de la pel·lícula. És a dir, l'essència de tot allò que es narra (ja sigui per mitjà dels diàlegs o de la imatge, pot ser encara molt més significativa). L'aprofundiment en els mateixos temes, les mateixes sensacions i els

mateixos sentiments, tot plegat vist des del mateix vidre, però amb un pols distint (que no diferent, perquè no difereix, sinó que té un nou color; l'ull és el mateix). Aquest pols o aquest color no és altra cosa que la presència del temps, un dels grans protagonistes del cinema, sempre present en la seva absència, en la seva invisibilitat.

Los espigadores y la espigadora feia un recorregut per les diferents formes de recol·lecció de la nostra societat. Des del treball de camp fins a la subsistència dels que furguen a la brossa dels suburbis per trobar-hi menjar. I entremig, entre aquests dos extrems, se'ns mostrava una sèrie d'hàbits i de personatges curiosos que ens feia pensar en altres maneres d'entendre la recol·lecció: el col·leccionisme, l'objecte trobat a l'estil dels surrealistes, la redecoració barata d'una casa, l'aprofitament per a l'art del *collage*, etc. I tot això, mitjançant el poder d'unes imatges suggeridores i de la veu de la narradora, la pròpia Agnès Varda (com si expliqués un

diari de viatge, amb tot el que suposa això de natural i de ingenu —però mai banal ni estúpid—). La imatge és font de sensacions i sentiments, però no ens quedem aquí, com ho fan a Hol·lywood, sinó que hi ha un segon procés, en Agnès Varda, en el qual aquestes sensacions i sentiments resultants són font de noves imatges. Es crea, doncs, una interrelació entre tots els fets i totes les imatges que estimulen l'espectador. Un joc que permet a la directora de crear tota una reflexió sobre aquells temes que l'interessen: com ara la mort, el pas del temps, la concepció de la bellesa, els problemes socials, l'acte de supervivència i l'acte artístic... en definitiva, un intent per retratar l'ésser humà en totes les seves cares i facetes (valgui la redundància) a partir d'un eix temàtic comú: la recol·lecció. I com a recol·lectora última, com a ment ordenadora d'aquesta acumulació d'estímuls, la pròpia cineasta, omnipresent sense deixar-se veure gaire, i omniscient sense intervenir en la veu dels altres, però sí decidint la

unió de les imatges, el muntatge, l'única narració possible en el cinema com a obra d'art. Tota una reflexió metacinematogràfica a tenir en compte.

El gènere documental

Darrerament està tenint molt d'èxit el gènere documental, no entès com a reportatge, sinó com a cinema, és a dir, com a obra de ficció, com a obra creativa tot i que el punt de partida és la realitat. Això implica la imprevisibilitat, ja que la realitat està lligada a un canvi continu que et fa dependre de les normes imposades per l'atzar, és a dir, l'absència de normes, cosa que suposa que es vagin descobrint nous camins, noves possibilitats de tractar el tema o noves situacions a mesura que s'avança en el treball de recerca. L'espectador no té a priori el poder absolut d'alguns directors de ficció, sinó que es va treballant amb un material real, en estat pur, que es va acumulant a la càmera o a la pel·lícula com una espècie de matèria subconscient; imatges en brut. Més tard, a posteriori, l'autor, el creador, s'encarregarà d'ordenar aquesta recol·lecció amb la finalitat de dirigir tot el cúmul d'imatges i de formes cap a una mateixa idea, ja en estat conscient. És el treball del muntatge. (Fixem-nos en la coincidència amb els processos creatius dels surrealistes o amb les tècniques prèvies com el *collage*.)

En aquesta línia d'exploració i de treball amb la realitat, que no ve d'ara, podríem anomenar al recentment difunt Jean Rouch, creador del «cinema vérité», per a no anar més lluny (Giga Vertov, Jean Vigo...). Per altra banda, a casa nostra, ha tingut

gran èxit el tempteig entre realitat i ficció que mantenen directors com José Luis Guerín o Isaki Lacuesta, de qui no es podria ben bé dir, si realitzen documentals de ficció o ficcions documentals. I encara més a prop, o més endins, a Tarragona, haurem d'estar pendents dels futurs treballs de Gerard Gil dins d'aquesta línia en la que predomina el llenguatge visual en estat purament cinematogràfic.

Però ara hem d'atenir-nos a allò que podem veure; el film d'Agnès Varda, tota una alegria per a la vista i una explosió de sensacions que no ens deixarà indiferents. Allò que resulta trist és que no haguem pogut veure fins ara (o fins a *Les glaneurs et la glaneuse*) cap obra d'Agnès Varda en cinema. I això tenint en compte que porta més de quaranta anys treballant i que fins i tot és casada amb Jacques Demy, el director de *Els paraigües de Cherbourg*. Però aquesta història ja ens la sabem. Aprofitem, doncs, abans que les noves generacions ho acabin de perdre tot en el forat del temps (tot i que el veritable forat de cuc no és el temps, sinó la societat actual).

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Guió i direcció: Agnès Varda.

Producció: Agnès Varda, Ciné Tamaris, Canal+, C.N.D.P., CNC –

Director de fotografia: Stéphane Krausz, Agnès Varda

So: Agnès Varda.

Música: Georges Delerue, Joanna Bruzdowicz, Isabelle Olivier, François Wertheimer.

Muntatge: Agnès Varda, assistida per Laure-Alice Hervé, Jean-Baptiste Morin, Laurent Pineau.

Nacionalitat: França.

Durada: 1h. 03 min.

Filmografia

2002

Deux ans après

2000

Le glaneurs et la glaneuse

1995

L'univers de Jacques Demy

1994

Les cents et une nuit (de Simon Cinéma)

1990

Jacquot de Nantes

1987

Jane B. par Agnès Varda

1987

Kung-fu Master

1977

L'un chante, l'autre pas

1964

Le bonheur

1961

Cleo de 5 à 7

1954

La pointe courte